๕.๕. อัสสัตถิตัทธิต

อัสสัตถิตัทธิต ลงปัจจัย ๑๒ ตัว คือ **วี โส อิล ว อาล สี อิก อี ร วนฺตุ มนฺตุ ณ** แทนคำว่า "**อสฺสตฺถิ**" แปลว่า "**ผู้มี ของเขามีอยู่**"

วี โส สี อิก อี โร โณ วนฺตุ มนฺตุ อสฺสตฺถิยํ.

ปัจจัย ๙ ตัว คือ วี โส สี อิก อี ร ณ วนฺตุ มนฺตุ ลงในอรรถว่า ผู้มี

๓๙๘. ตทสฺสตฺถีติ วี จ. (๖ บท, ปัจจยวิธิ)

ลง วี ปัจจัย ในอรรถว่า ผู้มี

เมธา อสฺส อตฺถีติ	= **เมธาวี.**	(ปุํ)	ผู้มีปัญญา
เมธา ตสฺมึ วิชฺชตีติ	= **เมธาวี.**	(ปุํ)	ผู้มีปัญญา
	เมธาวินี.	(อิตฺ)	ผู้มีปัญญา (อินี = ปติภิกฺขุราชี...)
	เมธาวิ.	(นปุํ)	ผู้มีปัญญา (รัสสะ)
มายา อสฺส อตฺถีติ	= **มายาวี.**	(ปุํ)	ผู้มีมารยา
	= **มายาวินี.**	(อิตฺ)	ผู้มีมารยา
	= **มายาวิ.**	(นปุํ)	ผู้มีมารยา

จศัพท์

จศัพท์ ในสูตรนี้ รวมเอาการลง **โส อิล ว อาล** ปัจจัย

สุเมธา อสฺส อิตฺถิ, ตสฺมึ วา วิชฺชตีติ	= **สุเมธโส.**	ผู้มีปัญญาดี (รัสสะ = กฺวจาทิมชฺฌุตฺตรานํ ...)
โลโม อสฺส อิตฺถิ, ตสฺมึ วา วิชฺชตีติ	= **โลมโส.**	ผู้มีขนดก
ปิจฺฉํ อสฺส อิตฺถิ, ตสฺมึ วา วิชฺชตีติ	= **ปิจฺฉิโล.**	(ต้นไม้)มียาง ต้นงิ้วป่า
เผณํ อสฺส อิตฺถิ, ตสฺมึ วา วิชฺชตีติ	= **เผณิโล.**	(ต้นไม้)มีฟอง ปะคำดีควาย
ตุณฺฑํ อสฺส อิตฺถิ, ตสฺมึ วา วิชฺชตีติ	= **ตุณฺฑิโล.**	(สัตว์)มีจงอยปาก หมู
ชฏา อสฺส อิตฺถิ, ตสฺมึ วา วิชฺชตีติ	= **ชฏิโล.**	ผู้มีชฎา ชฎิล ฤาษี
เกสา อสฺส อตฺถีติ	= **เกสโว.**	ผู้มีผมดก
วาจา อสฺส อตฺถีติ	= **วาจาโล.**	ผู้มีวาจาไพเราะ

ทำตัวรูป

เมธาวี = เมธา + วี (ปุํ)

เมธา วี	- ลง วี ปัจจัย ในอรรถ ผู้มี	= ตทสฺสตฺถีติ วี จ.
เมธาวี	- เรียก เมธาวี ว่านาม	= ตทฺธิตสมาสกิตกา นามํวา...

เมธาวี สิ	- ลง สิ ปฐมา	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
เมธาวี	- ลบ สิ	= เสสโต โลปํ คสิปิ.
เมธาวี	- สำเร็จรูปเป็น **เมธาวี** ผู้มีปัญญา	

เมธาวินี = เมธาวี + อินี (อิตฺ)

เมธาวี อินี	- ลง อินี อิตถิโชตกปัจจัย	= ปติภิกฺขุราชีการนฺเตหิ อินี.
เมธาวินี	- แยก ลบ รวม เรียกว่านาม	
เมธาวินี สิ	- ลง สิ ปฐมา	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
เมธาวินี	- ลบ สิ	= เสสโต โลปํ คสิปิ.
เมธาวินี	- สำเร็จรูปเป็น **เมธาวินี** ผู้มีคุณ	

เมธาวิ = เมธาวี (นปุํ)

เมธาวี สิ	- ลง สิ ปฐมา	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
เมธาวิ สิ	- รัสสะ อี เป็น อิ	= อโฆ รสฺสเมกวจนโยสฺวปิ จ.
เมธาวิ	- ลบ สิ	= เสสโต โลปํ คสิปิ.
เมธาวิ	- สำเร็จรูปเป็น **เมธาวิ** ผู้มีคุณ	

๓๙๙. **ตปาทิโต สี.** (๒ บท, ปัจจยวิธิ)

หลังจาก ตป ศัพท์เป็นต้น ลง สี ปัจจัย ในอรรถว่า ผู้มี

ตโป อสฺส อตฺถีติ	**= ตปสฺสี, ตปสฺสินี, ตปสฺสิ.**	ผู้มีตบะ (ซ้อน สฺ)
เตโช อสฺส อตฺถีติ	**= เตชสฺสี.**	ผู้มีเดช
ยโส อสฺส อตฺถีติ	**= ยสสฺสี.**	ผู้มียศ ผู้มีเกียรติ
มโน อสฺส อตฺถีติ	**= มนสฺสี.**	ผู้มีน้ำใจ
ปโย อสฺส อตฺถีติ	**= ปยสฺสี.**	ผู้มีน้ำนม

๔๐๐. **ทณฺฑาทิโต อิกอี.** (๒ บท, ปัจจยวิธิ)

หลังจาก ทณฺฑ ศัพท์เป็นต้น ลง อิก และ อี ปัจจัย ในอรรถว่า ผู้มี
พึงทราบว่า อี ปัจจัยในสูตรนี้ ลงหลังจาก อ วัณณะเท่านั้น

ทณฺโฑ อสฺส อตฺถีติ	**= ทณฺฑิโก, ทณฺฑี, ทณฺฑินี.**	ผู้มีไม้เท้า
มาลา อสฺส อตฺถีติ	**= มาลิโก, มาลี, มาลินี.**	ผู้มีดอกไม้
ฉตฺตํ อสฺส อตฺถีติ	**= ฉตฺติโก, ฉตฺตี.**	ผู้มีร่ม ผู้มีฉัตร
รูปํ อสฺส อตฺถีติ	**= รูปิโก, รูปี.**	ผู้มีรูปงาม
เกโส อสฺส อตฺถีติ	**= เกสิโก, เกสี.**	ผู้มีผมดก

สํโฆ อสฺส อตฺถีติ = **สํฆี.** ผู้มีสงฆ์ ผู้มีคณะ ผู้มีฝูง
ญาณํ อสฺส อตฺถีติ = **ญาณี.** ผู้มีญาณ ผู้มีปัญญา
หตฺโถ อสฺส อตฺถีติ = **หตฺถี.** ผู้มีมือ ผู้มีงวง ช้าง

๔๐๑. มธฺวาทิโต โร. (๒ บท, ปัจจยวิธิ)

หลังจาก มธุ ศัพท์เป็นต้น ลง ร ปัจจัย ในอรรถว่า ผู้มี

มธุ อสฺส อตฺถีติ = **มธุโร.** (คุโฬ) อันมีรสหวาน (น้ำอ้อย)
= **มธุรา.** (สกฺขรา) อันมีรสหวาน (น้ำตาลกรวด)
= **มธุรํ.** (ขีรํ) อันมีรสหวาน (น้ำนมสด)
กุญฺชา หนู เอตสฺส สนฺตีติ = **กุญฺชโร.** ผู้มีคางยาว (ช้าง)
สพฺพสฺมึ วตฺตพฺเพ มุขํ อสฺส อตฺถีติ = **มุขโร.** ผู้มีปากในทุกเรื่องที่จะพูดได้
สุสิ อสฺส อตฺถีติ = **สุสิโร.** อันมีโพรง (ต้นไม้)
รุจิ อสฺส อตฺถีติ = **รุจิโร.** อันแสงสว่าง (ดวงอาทิตย์)
นโค อสฺส อตฺถีติ = **นคโร.** สถานที่มีภูเขาและต้นไม้ (นคร)

๔๐๒. คุณาทิโต วนฺตุ. (๒ บท, ปัจจยวิธิ)

หลังจาก คุณ ศัพท์เป็นต้น ลง วนฺตุ ปัจจัย ในอรรถว่า ผู้มี

ปุํ. **คุโณ อสฺส อตฺถีติ** = **คุณวา.** ผู้มีคุณ
คุโณ ตสฺมึ วิชฺชตีติ = **คุณวา.** ผู้มีคุณ
คโณ อสฺส อตฺถีติ = **คณวา.** ผู้มีหมู่ ผู้มีคณะ ผู้มีพวก
กุลํ อสฺส อตฺถีติ = **กุลวา.** ผู้มีตระกูลดี
อิตฺ. **คุโณ อสฺส อตฺถีติ** = **คุณวตี.** ผู้มีคุณ
นปุํ. **คุโณ อสฺส อตฺถีติ** = **คุณวํ.** ผู้มีคุณ

ทำตัวรูป

คุณวา = คุณ + วนฺตุ (ปุํ)

คุณ วนฺตุ - ลง วนฺตุ ปัจจัย ในอรรถ ผู้มี = คุณาทิโต วนฺตุ.
คุณวนฺตุ - เรียก คุณวนฺตุ ว่านาม = ตทฺธิตสมาสกิตกา นามํวา...
คุณวนฺตุ สิ - ลง สิ ปฐมา = ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
คุณว อา - อาเทศ นฺตุ กับ สิ เป็น อา = อา สิมฺหิ.
คุณวา - แยก ลบ รวม สำเร็จรูปเป็น **คุณวา** ผู้มีคุณ

คุณวตี = คุณวนฺตุ (อิตฺ)

คุณวนฺตุ อี	- ลง อี อิตถิโชตกปัจจัย	= ณวณิกเณยฺยณนฺตูหิ.
คุณวต อี	- เพราะ อี อาเทศ นฺตุ เป็น ต	= นฺตุสฺส ตมีการเ.
คุณวตี	- แยก ลบ รวม เรียกว่านาม	
คุณวตี สิ	- ลง สิ ปฐมา	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
คุณวตี	- ลบ สิ	= เสสโต โลปํ คสิปิ.
คุณวตี	- สำเร็จรูปเป็น **คุณวตี** ผู้มีคุณ	

คุณวํ = คุณวนฺตุ (นปุํ)

คุณวนฺตุ สิ	- ลง สิ ปฐมา	= ลิงฺคตฺเถ ปฐมา.
คุณว อํ	- อาเทศ นฺตุ กับ สิ เป็น อํ	= อํ นปุํสเก.
คุณวํ	- แยก ลบ รวม สำเร็จรูปเป็น **คุณวํ** ผู้มีคุณ	

๔๐๓. **สตฺยาทีหิ มนฺตุ.** (๒ บท, ปัจจยวิธิ)

หลังจาก สติ ศัพท์เป็นต้น ลง มนฺตุ ปัจจัย ในอรรถว่า ผู้มี

สติ อสฺส อตฺถีติ	**= สติมา, สติมตี, สติมํ.**	ผู้มีสติ
สติ ตสฺมึ วิชฺชตีติ	**= สติมา, สติมตี, สติมํ.**	ผู้มีสติ
ธิติ อสฺส อตฺถีติ	**= ธิติมา.**	ผู้มีปัญญาทรงจำ
คติ อสฺส อตฺถีติ	**= คติมา.**	ผู้มีคติ ผู้มีการเกิดอีก

๔๐๔. **อายุสฺสุการาส มนฺตุมฺหิ.** (๒ บท, อาเทสวิธิ)

เพราะ มนฺตุ ปัจจัย อาเทศ อุ ของ อายุ เป็น อส

อายุ อสฺส อตฺถีติ	**= อายสฺมา.**	ผู้มีอายุ (ลบ อ)
คาโว อสฺส สนฺตีติ	**= โคมา, โคมนฺโต.** (ปุํ)	ผู้มีโคมาก
	= โคมตี, โคมนฺตี. (อิตฺ)	ผู้มีโคมาก
	= โคมํ. (นปุํ)	ผู้มีโคมาก

๔๐๕. **สทฺธาทิโต ณ.** (๒ บท, ปัจจยวิธิ)

หลังจาก สทฺธา ศัพท์เป็นต้น ลง ณ ปัจจัย ในอรรถว่า ผู้มี

สทฺธา อสฺส อตฺถีติ	**= สทฺโธ, สทฺธา, สทฺธํ.**	ผู้มีศรัทธา
ปญฺญา อสฺส อตฺถีติ	**= ปญฺโญ, ปญฺญา, ปญฺญํ.**	ผู้มีปัญญา
อมจฺฉรํ อสฺส อตฺถีติ	**= อมจฺฉโร, อมจฺฉรา, อมจฺฉรํ.**	ผู้ไม่มีความตระหนี่
พุทฺธํ พุทฺธิ อสฺส อตฺถีติ	**= พุทฺโธ.**	ผู้มีปัญญาเครื่องตรัสรู้

จบ อัสสัตถิตัทธิต